Behandeling

Morfine

Morfine kan pijn verlichten. Soms wordt morfine gebruikt bij benauwdheid.

Morfine behoort tot een groep geneesmiddelen die morfineachtige pijnstillers of opioïden worden genoemd. Waar we in deze informatie 'morfine' schrijven, kunnen we ook een ander opioïd bedoelen (oxycodon of fentanyl). Heeft u na het lezen van deze informatie nog vragen, bespreek die dan met uw arts.

Bron: integraal kankercentrum Oost

Behandeling met morfine

De functie van pijn

Meestal is pijn een belangrijk waarschuwend signaal. Pijn ontstaat als een beschadigd deel van het lichaam via gevoelszenuwen een ‘bericht’ stuurt aan de hersenen. Meestal verdwijnt de pijn als de oorzaak ervan is weggenomen. Maar soms kan de oorzaak niet worden weggenomen. Bijvoorbeeld bij bepaalde soorten kanker, maar ook bij bepaalde niet-kwaadaardige ziekten zoals reuma. Dan heeft de waarschuwende functie van pijn geen zin meer. Goede pijnbestrijding is dan nodig.

De behandeling van pijn

Kortdurende, maar ook langdurige, ernstige pijn is vaak goed te verlichten met medicijnen. Pijnbehandeling gaat meestal via een stappenplan. De pijnbehandeling wordt gestart met paracetamol en een middel als naproxen of diclofenac. Morfine wordt hieraan toegevoegd als belangrijke volgende stap. Morfine zorgt ervoor dat het ‘bericht’ in de hersenen niet - of minder sterk - aankomt. Hierdoor voelt u de pijn minder.

De behandeling van benauwdheid

Bij een slecht pompend hart en slecht werkende longen kunt u last hebben van benauwdheid. Morfine is het meest effectieve middel om benauwdheid te verlichten.

Morfine: fabels en feiten

Morfine is een krachtig middel waarmee veel ervaring is opgedaan. Er zijn al veel patiënten mee behandeld. Toch bestaan er nog de nodige onduidelijkheden over morfine. Hieronder zetten we voor u de fabels over morfine op een rijtje.

Fabel: morfine werkt verslavend

Feit:

Verslaving is onder te verdelen in geestelijke en lichamelijke afhankelijkheid. Als u morfine als pijnstiller gebruikt, is de kans op geestelijke afhankelijkheid (‘niet zonder kunnen’) zeer klein. Verslaving kan wel ontstaan als iemand zonder pijn morfine gebruikt.

Dan treedt namelijk een bepaalde ‘kick’ op. Deze ‘kick’ treedt niet op als morfine wordt ingezet om pijn te verlichten.

Zoals bij bijna ieder geneesmiddel dat langdurig wordt gebruikt, is er wel sprake van lichamelijke gewenning aan morfine. Dit is op zich niet schadelijk. Alleen als u plotseling zou stoppen met morfine kan dat zogenaamde ontwenningsverschijnselen veroorzaken. Voorbeelden zijn: hartkloppingen, zweten, misselijkheid, braken en diarree. Deze verschijnselen kunnen worden voorkómen door de dosis geleidelijk te verlagen. Doe dit in overleg met uw arts.

Fabel: van morfine heb je steeds meer nodig

Feit:

De kans op verslaving aan morfine is zeer gering. De reden waarom de dosering van morfine wordt verhoogd, is omdat de pijn kan toenemen. De pijn bepaalt hoeveel morfine u nodig heeft. Daarbij is het goed om te weten dat de dosis van morfine in principe geen bovengrens heeft. Er zijn mensen die een dosis krijgen die honderd keer hoger ligt dan de dosering waarmee ze gestart zijn.

Fabel: morfine werkt levensverkortend

Feit:

Het is een misverstand dat morfine alleen wordt gegeven in het eindstadium van kanker. De veronderstelling dat morfine levensverkortend werkt, is niet juist. Morfine wordt niet gegeven om de dood te bespoedigen. Ongeveer 25% van de morfine wordt gebruikt door patiënten met langdurige, chronische ziekten zoals reuma. Morfine kan dus jaren achtereen als pijnstiller worden voorgeschreven. Ook kan morfine tijdelijk worden gegeven en daarna worden afgebouwd, zoals na een operatie.

Fabel: morfine veroorzaakt ademhalingsmoeilijkheden

Feit:

Bij de behandeling van pijn met morfine spelen ademhalingsmoeilijkheden geen rol. Alleen zeer hoog gedoseerde morfine-injecties in een ader kunnen problemen met de ademhaling veroorzaken. Benauwdheid kan juist reden zijn om morfine voor te schrijven.

Fabel: van morfine word je suf

Feit:

Sufheid is een bijwerking die kan optreden tijdens de 1e dagen van de behandeling met morfine, of na verhoging van de dosis morfine. Vaak wordt de innerlijke rust, die optreedt als u geen last van pijn meer heeft, verward met sufheid en slaperigheid. Omdat pijn geen spelbreker meer is, kunt u beter slapen en na enkele dagen weer op krachten zijn om zo mogelijk deel te nemen aan het sociale leven. Als u suf blijft, neemt u dan contact op met uw behandelend arts.

Fabel: morfine heeft veel bijwerkingen

Feit:

De belangrijkste bijwerkingen zijn: sufheid, verstopping (obstipatie), misselijkheid, duizeligheid en verwardheid. De meeste bijwerkingen gaan na enkele dagen tot weken vanzelf over als u gewend bent geraakt aan morfine. Over sufheid heeft u hierboven al kunnen lezen.

- Verstopping komt vaak langdurig voor. Daarom schrijft uw arts altijd een laxeermiddel voor. Het is belangrijk dat u dit middel inneemt zolang u morfine gebruikt. Ook is het belangrijk om voldoende vocht en vezelrijke voeding te gebruiken

als dat mogelijk is.

- Misselijkheid komt regelmatig voor. Soms schrijft uw arts een middel voor om misselijkheid door morfine te voorkomen.
- Duizeligheid kan vooral optreden bij het opstaan uit bed of uit een stoel. Door rustig van houding te veranderen kunt u hiermee rekening houden.
- Verwardheid komt soms voor. Verandering van omgeving en gebruik van andere medicijnen kunnen oorzaak zijn van verwardheid. Morfine kan daarbij een rol spelen. Een voorstadium van verwardheid kan zich uiten in levendige dromen en moeite hebben om droom en werkelijkheid uit elkaar te houden. Als deze signalen zich voordoen, is het goed om ze te melden aan uw behandelend arts.

Chronische pijn en doorbraakpijn

Ondanks de behandeling van pijn met morfine, kan er sprake zijn van zogenaamde doorbraakpijn. Dat is pijn die plotseling optreedt ondanks het dagelijkse (standaard)gebruik van pijnstillers. Voor doorbraakpijn worden kortwerkende pijnstillers voorgeschreven die u dan extra kunt nemen.

Belangrijke aanwijzingen

- Houd goed overleg met uw arts en verpleegkundige en volg de voorschriften op.
- Bij het instellen van de behandeling met morfine moet uw arts de juiste dosering bepalen. Het is daarom belangrijk dat u eerlijk en open bent tegen de arts. Vertel steeds of en hoeveel pijn u nog heeft, maar ook van welke bijwerkingen u last heeft. Pijn kan voor het grootste gedeelte onder controle gehouden worden, maar dat kan uw arts alleen samen met u.
- Verhoog of verlaag nooit zonder overleg met uw arts de voorgeschreven dosis. Hierdoor kunnen bijwerkingen (bij verhogen) en ontwenningsverschijnselen (bij verlagen) optreden.
- Het gebruik van morfine kan ervoor zorgen dat u minder snel reageert en zich minder goed kunt concentreren. Bij dagelijkse bezigheden kunt u daar last van hebben. Als u langer dan 2 weken een stabiele dosis morfine gebruikt, mag u volgens de Nederlandse wetgeving een motorvoertuig besturen.
- Alcohol kan de bijwerking ‘sufheid’ versterken. Als u alcohol met mate gebruikt, dan zijn er geen negatieve effecten op morfine als pijnstilling. Gematigd alcoholgebruik is daarom toegestaan bij het gebruik van morfine.

Betrokken afdelingen

Pijnbestrijding (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/afdeling/pijnbestrijding)

Oncologisch Centrum (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/afdelingen/oncologisch-centrum)

Code ONC-007

Copyright 2026 Jeroen Bosch Ziekenhuis